

Munkavédelmi hírlevél

VII. szám

Tisztelt kolléga!

A Független Egészségügyi Szakszervezet (FESZ) kormányzati döntés alapján elnyerte az Európai Unió Európai Strukturális és Beruházási Alapok „A munkahelyi egészség és biztonság fejlesztése” című pályázatát. A projekt 2018 szeptemberétől 2019. novemberig tartott. Ennek részként tavaly szeptember óta kéthavonta hírlevélben tájékoztattuk a szociális és egészségügyi intézményeket a projekt által elért részeredményekről, a szakterületet érintő fontos eseményekről valamint a szakmát érintő új kutatási eredményekről. Első számunkat 2018 szeptemberében olvashatták, most pedig hetedik és egyben utolsó hírlevelünket küldtük el Önöknek.

A munkavédelem fontossága az egészségügyben és a szociális

ágazatban

Hazánkban egyre nő az igény az egészségügyi és szociális szolgáltatások iránt. Ennek elsődleges oka egyrészt, hogy a 60 év feletti népesség száma folyamatosan nő, valamint, hogy az egészségben eltöltött kor felső határa 60 év. A szolgáltatással kapcsolatos igények nőnek, miközben a munkaerőállomány nem nőtt. 10 év alatt 231 000 fővel nőtt a 65 év felettek száma, ezzel szemben az egészségügyi dolgozók létszáma nem változott. Az egészségügyi és szociális ellátásban a következő problémákkal kell szembe néznünk:

- növekvő feladatok,
- létszámhiány egyes területeken, főként a szakdolgozói és egyes szakorvosi körben
- alacsony bérek,
- nagy felelősség,
- kedvezőtlen munkakörülmények,
- magasabb baleseti és megbetegedési kockázatok,

A szakmák – különösen a középfokú végzettségűek körében – elvesztették vonzerejüket.

Sürgős lépéseket kell tenni a folyamat megfordítására. Projektünk elsődleges célja, hogy támogassa ezt a célt. Úgy gondoljuk, hogy egy érdekvédelmi szervezet ebben nagy segítséget tud nyújtani, hiszen fő feladataink közé tartozik a munkavállalók érdekvédelme, bér- és kereseti viszonyainak javítása, törekvés a túlóra és a több állás vállalásának fokozatos megszüntetésére, a munkakörülmények javítása. Mivel ez csak több pénz esetén érhető el, az egészségügyi szociális ellátó rendszer egészének érdekében dolgozunk. Jogi, bérézési tanácsadást is nyújtunk, valamint számos kedvezmény is elérhető nálunk. Szakszervezetként igen széles rálátással bírunk az egészségügyben és a szociális szektorban dolgozók helyzetére, problémáira, ezáltal megoldásukban komoly szerepet tudunk vállalni.

Azért vettünk részt ebben a pályázatban hogy segítsük a munkavállalókat egészségük megőrzésében, és hogy legyenek tudatában mit kell tenniük, ha bekövetkezik egy baleset vagy betegség. Az ágazatban jelentős a balesetek száma 2018-ban a dolgozók 1%-át ért valamilyen baleset, míg a nemzetgazdasági átlagban csak 0,5%, tehát az ágazat veszélyes üzem.

Míg 2016-ban csak 1549, 2018-ban már 1604 baleset történt az ágazatban. A foglalkozási megbetegedések száma évi 277 db volt a legutóbbi adat szerint, de sok esetben ezt nem jelentik be a munkaadók. A balesetek azonosítása, a valós számok ismerete azért is fontos lenne, mert így több figyelem jutna a megelőzésre. A foglalkozási balesetek, betegségek

száma nő, mert növekszik a munkaintenzitás és jelentős a túlmunka (ennek következménye a kiégés, növekvő stressz), egyre több képzetlen munkavállaló lép be a rendszerbe, munkavédelmi, munkaegészségügyi prevenció, képzések, tájékozottság hiányzik, elhasználódtak az eszközök, balesetveszélyes az infrastruktúra.

Projektünk tevékenysége részeként szakmai tájékoztató anyagokat készítettünk a dolgozók, munkaadók részére, melyek célja hogy egy helyen megtalálhatóak legyenek a szükséges ismeretek. Online elérhető és folyamatosan frissülő segédanyagokat, jegyzőkönyveket írtunk, hogy megkönnyítsük a foglalkozás-egészségügyi és munkavédelmi területen dolgozók munkáját.

Kiknek szól a projekt? Szól az államnak, mert új friss szakmai anyagokkal, javaslatokkal, adatbázissal segítjük a munkájukat, szól a munkáltatónak, mert felhívjuk a figyelmet a felelősségére, és a teendőkre, szól a munkavállalónak, mert segítjük a betegségek balesetek megelőzését. Valamint szól a munkavédelem és a munkaegészségügy szereplőinek. A munkaegészségügyi, munkavédelmi szakembereket online és nyomtatott anyagokkal és a munkavállalók tájékoztatásával segítjük a napi munkájukban, a munkavédelmi képviselőket felkészítjük feladataik ellátására, ezáltal a munkavédelem hatókörében tartózkodók (betegek, gondozottak) kockázatai is csökkennek a fertőzések, sérülések tekintetében és több lelkileg és testileg egészséges dolgozó vigyáz rájuk.

A projekt feladatai, eredményei

Ezúton szeretnénk beszámolni az elmúlt év eseményeiről. Fontos megemlíteni, hogy végig a projekt során munkaegészségügyben jártas, neves szakértők segítették munkánkat:

Dr. Felszeghi Sára, foglalkozás-egészségügyi szakorvos

Dr. Tibold Antal, a pécsi Foglalkozás-egészségügyi és Munkahigiénés Központ vezetője

Dr. Hertelendi Annamária a Fejér Megyei Szent György Egyetemi Oktató Kórház Foglalkozás-egészségügyi szolgálat szolgálatvezetője, üzemorvos

Dr. Koch Mária, munkavédelmi szakmérnök, a BME KJK Munkavédelmi Továbbképző Központ igazgatója.

Kézikönyvek

A projekt keretében elkészült két kézikönyv: „Munkabiztonság és munkaegészségügy az egészségügyi ágazatban” című kézikönyv az egészségügyi ágazatban munkát vállalók és munkáltatók részére valamint a „Munkabiztonság és munkaegészségügy a szociális ágazatban” című kézikönyv a szociális ágazatban munkát vállalók és munkáltatók részére. Ezekről részletesen olvashattak a hírlevelünk ötödik számában. A kézikönyvek letölthetők <https://munkavedelem.fesz.eu/dokumentumok> oldalról. A kézikönyvek elsősorban a munkavállalók és munkáltatók részére készültek.

Munkavédelemmel és foglalkozásegészségüggyel foglalkozó szakemberek számára ugyanezen az oldalon elérhető szakmai segédanyagok, módszertani levelek, oktatási anyagok, kitölthető adatlapok, irányelvek jogszabályok letölthető és kereshető formátumban. A honlapon elérhető dokumentumok számát folyamatosan növeljük.

Tankönyv a munkavédelmi képviselők számára

Tankönyvet jelentettünk meg az egészségügyi és szociális ágazatban dolgozó munkavédelmi képviselők számára, mely rövidesen elérhető lesz a honlapon is. Erre azért volt nagy szükség, mert minden 20, vagy annál több főt foglalkoztató szervezet számára kötelező munkavédelmi képviselőt választani és eddig nem állt rendelkezésre olyan mű, melyben összegyűjtve, részletesen megtalálható minden, ami ezzel a pozícióval kapcsolatos: úgymint jogi szempontok, megválasztásuk módja, jogok, kötelezettségek stb. A tankönyv célja, hogy tartalommal töltsen ezt a viszonylag újnak számító feladatkört. Tervek szerint mind az egészségügyi, mind a szociális területen dolgozóknak tartunk ingyenes képzést a tankönyv alapján.

Rendezvények

Az elmúlt év során három régió, hét megye egészségügyi intézményeiben tartottunk rendezvényeket „A munkavédelem és munkaegészségügy fejlesztése az egészségügyi és szociális ágazatban” címmel. A rendezvénysorozat még nem zárult le, még további két megyében lesz több konferencia. Sőt van olyan intézmény, ahol a nagy érdeklődésre való

tekintettel megismételjük a rendezvényt.

Az események promóciójára elsősorban a szakszervezet saját honlapját (fesz.eu, munkavedelem.fesz.eu) használtuk, emellett nagymértékben támaszkodtunk a szakszervezet saját facebook oldalára. Rádióspotokon keresztül is népszerűsítettük a rendezvényeket. Szakszervezeti tagoknak köszönhetően is sok érintetthez eljutottak kiadványaink.

Kutatások

A projekt keretében lehetőségünk nyílt kutatások elvégzésére is. Ezekben a témákban legalább 10 éve nem volt hasonlóan átfogó kutatás az egészségügyben. Az adatokat elsősorban kérdőíves módszerrel gyűjtöttük, de nemzetközi tapasztalatokat is felhasználtunk. Az alábbi három témakörben készültek tanulmányok:

A munkavállalók munkakörülményeinek fejlesztéseit megalapozó kutatás

Itt különösen nagy hangsúlyt fektettünk az újonnan megjelent diagnosztikai valamint gyógyító eszközök ergonómiai hatásainak vizsgálatára.

A demográfiai változások hatása a munkavédelemre: idősödő munkavállalók, illetve társadalom a munkaképességének megtartása

Ebbe a csoportba tartoznak a 45 évnél idősebb munkavállalók. Kiemelt jelentőséggel bírt ennek a tanulmánynak az elkészítése, hiszen ma Magyarországon az egészségügyben nagyon nagy számban dolgoznak ennek a korosztálynak a képviselői.

A pszichoszociális kockázatok felmérése az egészségügyi és szociális ágazatban foglalkoztatottak körében

Ez egy nagyon új területnek számít a kutatásokban. Nemrégiben ismerték el, hogy például a felelősség kérdése, ami fokozottan van jelen az egészségügyben, mekkora pszichés terhet ró az dolgozókra, hiszen egy apró hiba is emberéleteket követelhet.

A kutatási anyagok hamarosan elkészülnek és honlapunkon letölthető és kereshető formátumban elérhetők lesznek.

A következőkben a konferenciákon elhangzott két előadásból közlünk részleteket. Miután a két szakmai anyagot a teljesség igénye nélkül, csupán figyelemfelkeltő jelleggel mutatjuk be, ezért javasoljuk a teljes anyag megtekintését honlapunkon.

Kinek fontos a munkavédelem? dr. Koch Mária

Az előadást Dr. Koch Mária, munkavédelmi szakmérnök, a BME KJK Munkavédelmi Továbbképző Központ igazgatója tartotta.

Miről szól a munkavédelem?

Az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés személyi, tárgyi és szervezeti feltételeinek meghatározása a szervezetten munkát végzők egészségének, munkavégző képességének megóvása és a munkakörülmények humanizálása érdekében, megelőzve ezzel a munkabaleseteket és a foglalkozással összefüggő megbetegedéseket, az állam, a munkáltatók és a munkavállalók feladatait, jogait és kötelességeit.

És kinek az érdeke?

- Az emberi szenvedésen túl, a munkahelyi betegszabadság költségei elfogadhatatlanul magasak. Németországban a 460 millió nap/év betegszabadság – a becslések szerint – a termelékenység a bruttó nemzeti össztermék mintegy 3,1%-kal való csökkenéséhez vezetett.

- A betegségekből és balesetektől adódó társadalombiztosítási kiadások is elfogadhatatlanul magasak. A 2016/17-es pénzügyi évben az Egyesült Királyságban 15 milliárd angol fontra becsülték a teljes költségét. Veszélyhelyzet, near miss, kvázi baleset:

A túlzott leterheltség munkánkra kiható következményei lehetnek a kapkodás, elfáradás, figyelmetlenség, a rövidebb út keresése, hibák számának megnövekedése.

Bird-féle piramis

Ebben láthatjuk, hogy 600 veszélyes eseményre jut egy súlyos sérülés.

A baleset definíciója: A baleset az *Mvt.* 87. §1/A. szerint az emberi szervezetet ért olyan egyszeri külső hatás, amely a sérült akaratától függetlenül, hirtelen vagy aránylag rövid idő alatt következik be és sérülést, mérgezést vagy más (testi, lelki) egészségkárosodást, illetőleg halált okoz. A munkabaleset az *Mvt.* 87. §3. szerint az a baleset, amely a munkavállalót a szervezett munkavégzés során vagy azzal összefüggésben éri, annak helyétől és időpontjától és a munkavállaló (sérült) közrehatásának mértékétől függetlenül. Súlyos munkabaleset:

súlyos az a munkabaleset (bányászati munkabaleset), amely

- a) a sérült halálát (halálos munkabaleset az a baleset is, amelynek bekövetkezésétől számított egy éven belül a sérült orvosi szakvélemény szerint a balesettel összefüggésben életét vesztette), magzata vagy újszülöttje halálát, önálló életvezetését gátló maradandó károsodását;
- b) valamely érzékszerv, érzékelőképesség, illetve a reprodukciós képesség elvesztését vagy jelentős mértékű károsodását okozta;
- c) orvosi vélemény szerint életveszélyes sérülést, egészségkárosodást;
- d) hüvelykujj vagy kéz, láb két vagy több ujjá nagyobb részének elvesztését, továbbá ennél súlyosabb csonkulást okozott, illetve;
- e) beszélőképesség elvesztését vagy feltűnő eltorzulást, bénulást, illetőleg elmezavart okozott.

A statisztikák szerint 2018-ban a negyedik legtöbb baleset a humán-egészségügyi, szociális

ellátás területén következett be. Csupán a vízellátás-hulladékgazdálkodás, szállítás-raktározás, kereskedelem-gépjárműjavítás előzte meg ezt a szektort. A munkabalesetek száma a humán-egészségügyi, szociális ellátás területén az utóbbi években enyhe, de folyamatos emelkedést mutat. A munkabalesetek a humán-egészségügyi, szociális ellátás területén elsősorban a lakosság számára nyújtott szolgáltatás, ellátás, segítség közben valamint mozgás, a közlekedési eszközökön folytatott mozgással kapcsolatban következtek be. A munkabalesetek legnagyobb része figyelmetlenség miatt következett be. Munkakörök tekintetében a statisztikák azt mutatják, hogy elsősorban az ápolók, szakápolók valamint a szociális gondozók, szakgondozók vannak kitéve fokozottan balesetveszélynek. Testrészek közül főként a végtagok szoktak megsérülni a balesetek során.

Foglalkozási megbetegedés: a munkavégzés, a foglalkozás gyakorlása közben bekövetkezett olyan heveny és idült, valamint a foglalkozás gyakorlását követően megjelenő vagy kialakuló idült egészségkárosodás, amely a munkavégzéssel, a foglalkozással kapcsolatos, a munkavégzés, a munkafolyamat során előforduló fizikai, kémiai, biológiai, pszichoszociális és ergonómiai kóroki tényezőkre vezethető vissza, illetve a munkavállalónak az optimálisnál nagyobb vagy kisebb igénybevételének a következménye.

Látólat a magyar egészségügyről

Dr. Nagy Imre

Magyarországon a működő kórházi ágyak száma 2000-ben 83 430 volt, viszont 2018-ra ez a szám 68 112-re csökkent. Az egészségüggyel kapcsolatos kiadások a GDP százalékában mérve is jelentős csökkenést mutatnak. Kutatások azt bizonyítják, hogy a magas minőségű egészségüghöz a három legfontosabb feltétel a jól képzett szakszemélyzet, a hatásos gyógymód, valamint a modern felszerelés. Hazánkban a várólista nélkül való ellátáshoz jutást is kiemelten fontosnak tartják.

Statisztikák szerint a magyar lakosság egyre inkább öregszi, ebből pedig egyenesen következik, hogy az ellátásra szoruló aránya és az egészségügyben dolgozók átlagéletkora is folyamatosan növekszi. Az európai integráció megteremtette a munkaerő szabad mozgásának lehetőségét, így nagyon sok egészségügyi dolgozó távozott az országból. A betegek egyre tájékozottabbak és igényesebbek, az ágazatot ezzel szemben elhanyagolt, félfeudális viszonyok jellemzik. A fentiek pedig növekvő nyomást jelentenek az ellátórendszeren és a benne dolgozókon egyaránt.

Az egészségügyi ellátás meghatározó kockázatai:

Támasztó, mozgásszervrendszer – kényszerített tartás, nehéz terhek emelése;

Biológiai kóroki tényezők - mikroorganizmusok, vírusok [HIV, HBV, HCV] vérrel való kontaktus;

Veszélyes anyagok - fertőtlenítőszer, altatógázok, antibiotikumok, citosztatikumok (bőrkárosítók, légzőrendszert károsítók, karcinogének)

Ionizáló sugárzás, nem-ionizáló sugárzás

Változó műszakrend, munkaritmus, éjszakai munkavégzés

Agresszív szituációk a betegellátás során

Egyéb stresszhez vezető szituációk előfordulása – nyomasztó körülmények és tényezők a munkaszervezésben és a kollégák közötti viszonyban

Balesetek - esés, vágás, tűszúrás, áramütés, stb.

Az egészségügyben dolgozók jobbnak látják saját helyzetüket munkavállalóként, mint az ágazat helyzetét. Összesen 77% tartja rossznak vagy nagyon rossznak az egészségügy helyzetét, míg csupán 37,8% százalék gondolja, hogy a saját helyzete rossz. A dolgozók fele gondolja, hogy az egészségügyi állapota rossz, 90%-uk szerint az elmúlt öt évben romlott az állapotuk. A megkérdezett orvosok körében a legnagyobb arányban a magas vérnyomás (33,3%), a váz- és izomrendszeri betegségek (25,6%), allergia (20,3%), szembetegségek (16,9%) és gyomor-bélrendszeri betegségek (13,2%) fordulnak elő.

A kiegészítés, a munka-család összeegyeztetése, a feszült helyzetek, a pszichoszomatikus tünetek és az észlelt stressz főbb tényezőinek tekintetében a fekvőbeteg ellátásban dolgozók, a fiatalok és az orvosnők szignifikánsan nagyobb arányt mutatnak.

Nagyarányú munkamegterhelés: orvos válaszadóink átlagosan heti 37,47 órát dolgoznak főállásban, 12,26 órát dolgoznak másodállásban, 15,48 órát ügyelnek és 4,9 órát töltenek munkához kapcsolódó utazással, ingázással.

A magyar egészségügy helyzetét a megkérdezett orvosok mintegy háromnegyede rossznak találja és közel 50 százalékuk romlást prognosztizál az következő 5 évre vonatkozóan.

A megkérdezettek közül minden negyedik gyógyító nem választaná újra az orvosi hivatást!

Betegemelés:

(783 válaszadó, 98%-uk nő),

79%-ban ismerik a betegemeléshez szükséges eszközöket

74%-ban ezek nem állnak rendelkezésre

46%-nak gondot okozna a segédeszköz használata (ha az rendelkezésére állna)

a betegmozgatást 37%-ban egyedül, 81%-ban ketten, 15%-ban hárman végzik és csak 8% emel segédeszközzel. Tíz év munkaviszony után a betegápolók 52%-nál jelentkezett valamilyen teheremelésből adódó tünet. 30% ment orvosi vizsgálatra panaszaival, 22%-ban munkaidő kieséssel járt (táppénz, szabadság). A gerincpanaszok oka az érintett(ek) szerint az ápolók alacsony száma: 63%

a segédeszközök hiánya: 63%

olyan munkavédelmi felszerelés hiánya, amellyel a lehetőséghez mérten a betegágy mellett dolgozókat kímélni lehet: 23%

a betegemelési technikák ismeretének hiánya: 13%.

Minden munkavállalónak joga van az egészségét, biztonságát, és méltóságát tiszteletben tartó munkafeltételekhez. A WHO 2013-ban kiadott, Foglalkozási megbetegedések megelőzése című állásfoglalása szerint „A foglalkozási megbetegedések – nagyon sok szenvedés és veszteség forrásai. Ugyanakkor a munkahelyeken a balesetekkel szemben szinte láthatatlanok maradnak, annak ellenére, hogy évente hatszor több emberi életet követelnek, mint a balesetek. Jellemük folyamatosan változik: a tudományos-technikai fejlődés, a globalizációval összefüggő társadalmi változások súlyosbíthatják a meglévő kockázatokat, és újak kialakulásához vezetnek. A jól ismert foglalkozási megbetegedések (silicosis) változatlanul szedik áldozataikat, de az új megbetegedések (pszichés, mozgásszervi) számának folyamatos növekedése is tapasztalható.

Évente 2,34 millió ember veszti életét munkabaleset és foglalkozási megbetegedés következtében, közülük megközelítőleg 2,02 millió emberi életet követelnek a különböző foglalkozási megbetegedések. a munkavégzéssel kapcsolatos, naponta bekövetkező 6300 haláleset közül 5500 foglalkozási megbetegedés miatt következik be. A nemzetközi Munkaügyi Szervezet (ILO) értékelése alapján – a nem halálos – foglalkozási megbetegedések száma évente eléri a 160 millió esetet.

A foglalkozási megbetegedések jelentette terhek jelenlegi és jövőbeni szintjére vonatkozó becslések szerint a munkavégzéssel összefüggő rákos megbetegedések komoly gondot okoznak, és a munkavállalók rákkeltő anyagoknak való expozíciója miatt ez a jövőben sem lesz másként. Az EU-ben a munkavégzéssel összefüggő leggyakoribb (nagyjából 10%) halálok a rák. Éves szinten a foglalkozási eredetű halálesetek 53%-a ráknak tulajdonítható, 28%-uk hátterében valamilyen keringési betegség állt, 6%-uknak pedig légzőszervi betegség az oka.

Reméljük, ez alkalommal is értékes információkkal tudunk hozzájárulni munkájukhoz! A továbbiakban a fesz.eu, illetve a munkavedelem.fesz.eu honlapokon tudják követni tevékenységünket valamint korábbi számainkat is megtalálják itt. Ebben a formában a jövőben már nem jelentkezünk, köszönjük eddigi figyelmüket!

További sikereket kívánunk!

Tisztelettel:

Dr. Soós Adrianna

elnök

Független Egészségügyi Szakszervezet

